

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΙΩΝΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (330-717)

Ι. Η ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. Από τη Ρώμη στη Νέα Ρώμη

Κωνσταντίνος Α΄ - Μέτρα ανόρθωσης του ρωμαϊκού κράτους:

1. Ίδρυση νέου διοικητικού κέντρου (Κωνσταντινούπολη).
2. Αναγνώριση δικαιώματος άσκησης χριστιανικής λατρείας.
3. Καθιέρωση διάκρισης πολιτικής από στρατιωτική εξουσία.
4. Κοπή και κυκλοφορία νέου νομίσματος (χρυσού).
- α. Ίδρυση Κωνσταντινούπολης ιδρύεται στη θέση του αρχαίου Βυζαντίου.

Λόγοι ίδρυσης νέου διοικητικού κέντρου:

1. Ανατολή: ακμαίος πληθυσμός και οικονομία.
2. Οι χριστιανοί: πολυπληθέστεροι στην Ανατολή.
3. Μεγάλες πόλεις Ανατολής: θρησκευτικές συγκρούσεις.
4. Βυζάντιο: ευκολότερη απόκρουση των εχθρών: Γότθων (Δούναβης), Περσών (Ευφράτης)
5. Μοναδική γεωπολιτική θέση (σταυροδρόμι ανάμεσα σε Ασία, Ευρώπη, Εύξεινο Πόντο, Μεσόγειο).

Φυσιογνωμία νέου διοικητικού κέντρου (Κωνσταντινούπολης):

1. Ρυμοτομικό σχέδιο της Ρώμης	6. Ιερόν Παλάτιον
2. Νέα τείχη	7. Εκκλησίες
3. Επιβλητικές λεωφόροι	8. λουτρά
4. Φόρουμ (πλατεία) Κωνσταντίνου	9. δεξαμενές
5. Έργα τέχνης	

☞ 11 Μαΐου 330 μ. Χ.: Εγκαίνια Κωνσταντινούπολης.

β. Θρησκευτική πολιτική Κωνσταντίνου Α΄: ευνοϊκή πολιτική προς τον Χριστιανισμό.

- Μετέφερε το Χριστόγραμμα από τα λάβαρα στο νόμισμα.
- Υπέγραψε με το Δικίνιο το Διάταγμα των Μεδιολάνων: αναγνώριση ελευθερίας άσκησης λατρείας στους χριστιανούς.

ΙΙ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. Ο Ιουστινιανός και το έργο του

α. Η πολιτική του Ιουστινιανού: Ένα κράτος, μία εκκλησία, μία νομοθεσία.

β. Εσωτερική πολιτική:

▼ Κοινωνικός τομέας:

1. Καταστολή Στάσης του Νίκα (532)
2. Ενίσχυση αυτοκρατορικής εξουσίας
3. Περιορισμός δύναμης των δήμων
4. Περιορισμός δύναμης μεγαλογαιοκτημόνων
5. Προστασία ελεύθερων αγροτών

▼ Θρησκευτικός τομέας:

1. Επιβολή Ορθοδοξίας σε όλη την αυτοκρατορία
2. Εκχριστιανισμός γειτονικών λαών
3. Καταδίωξη οπαδών αιρέσεων
4. Καταδίωξη οπαδών αρχαίας θρησκείας
5. Αναστολή λειτουργίας Νεοπλατωνικής Ακαδημίας Αθηνών (529)
6. Φροντίδα για διάδοση χριστιανισμού σε λαούς Καυκάσου και Ανατολικής Αφρικής

▼ Νομοθετικός τομέας: Κωδικοποίηση Ρωμαϊκού Δικαίου:

1. Ιουστινιάνειος Κώδικας
2. Πανδέκτης
3. Εισηγήσεις
4. Νεαρές

γ. Εξωτερική πολιτική: Στόχος η αποκατάσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης.

Τρόποι:

1. Επεκτατικοί πόλεμοι

2. Αντιμετώπιση εισβολών

δ. Κτίσματα και Αγία Σοφία:

✧ Οικοδομικό πρόγραμμα ιδιαίτερα φιλόδοξο.

1. Κατασκευή πολλών αμυντικών έργων (φρούρια, τείχη)
2. Κατασκευή έργων κοινής ωφέλειας (δρόμοι, γέφυρες, υδραγωγεία κ.ά.)
3. Κατασκευή ναών (Αγία Σοφία)

▼ Αγία Σοφία: Σύμβολο και πηγή έμπνευσης για τον Ελληνισμό:

- Χρόνος κατασκευής: 532-537
- Αρχιτέκτονες: Ανθέμιος και Ισίδωρος
- Ρυθμός: βασιλική μετά τρούλου
- Το εντυπωσιακότερο στοιχείο της : ο τρούλος της

2. Ο Ηράκλειος και η δυναστεία του (610-717):Εσωτερική μεταρρύθμιση και αγώνας επιβίωσης

α. Το Βυζάντιο σε κρίση:

Τέλος 6ου - αρχές 7ου αιώνα: Εσωτερική και εξωτερική κρίση του Βυζαντίου

▼ Εσωτερική κρίση:

Αίτια: Λοιμοί, κακές σοδειές, σεισμοί

Αποτελέσματα:

1. Εγκατάλειψη ή παρακμή πόλεων
2. Μείωση πληθυσμού
3. Υποχώρηση εμπορίου
4. Υποχώρηση νομισματικής κυκλοφορίας, οικονομική κρίση, κρίση στρατού

▼ Εξωτερική κρίση:

Αίτια:

- Εισβολές εχθρών στα εδάφη της αυτοκρατορίας (Σλάβων, Αβάρων, Περσών)
- Ανάγκη μεταρρύθμισης

β. Η αντεπίθεση του Ηρακλείου:

1. Προσωπική ηγεσία επιχειρήσεων
2. Αναδιοργάνωση στρατεύματος (με οικονομική βοήθεια εκκλησίας)
3. Επιχείρηση εκστρατειών κατά Περσών (622-628)
4. Το κίνητρο: Η αρπαγή του Τιμίου Σταυρού
5. Ο τρόπος: Εξύψωση θρησκευτικού και πατριωτικού φρονήματος στρατιωτών

Τα αποτελέσματα:

1. Ανάκτηση όλων των βυζαντινών επαρχιών (Εγγύς Ανατολή)
2. Ανάκτηση Τιμίου Σταυρού - θριαμβευτική επιστροφή

γ. Θέματα και εξελληνισμός του κράτους

Θέματα: διοικητικές περιφέρειες με δικό τους στρατό, τον θεματικό στρατό ο οποίος:

1. Αποτελείτο από ελεύθερους αγρότες
2. Αντικατέστησε τους παλιούς μισθοφορικούς στρατούς
3. Αποτέλεσε ένα είδος εθνικού στρατού
4. Αποδείχθηκε εξαιρετικά αποτελεσματικός για την άμυνα της αυτοκρατορίας.
5. Συντηρούνταν από τα στρατιωτόπια
6. Διοικούνταν από το στρατηγό του θέματος

Στρατιωτόπια: κτήματα που παραχωρούσε το κράτος στους αγρότες-στρατιώτες.

α. Συντηρούσαν τις οικογένειές τους

β. Αγόραζαν τον οπλισμό

γ. Κάλυπταν τα έξοδα των εκστρατειών

Εξελληνισμός κρατικής διοίκησης (ολοκλήρωση):

- Καθιέρωση ελληνικής ως επίσημης γλώσσας
- Καθιέρωση ελληνικών τίτλων αντί ρωμαϊκών
- Καθιέρωση τίτλου: «βασιλεύς, πιστός ἐν Χριστῷ» (Ηράκλειος)